

RÁKOS SÁNDOR

KISFIÚ, IDEGENBEN

Háromnegyed nyolckor magas, száraz, követelő fejhangon megszólal a csen-
gő. Párosával fölállanak a fiúk az internátus folyosóján. Kettős ajtócsukódás,
zárcsattanás: a két felügyelő tanár is előkerül. Krasznay a menet élére áll, Mirkó
hátral marad, sereghajtónak. Kapp-kapp — kapi-kapi — kondulnak a lépések
az elferdült téglajárdán. Kapi-kapi — kip-kip — vékonyodik a nagyobb ba-
kancsok és fűzős cipők fölé Kálmánka félretaposott sarkú félcipőjének hang-
ja. Szemérmetlenül árulkodnak a cipők, régen észrevette ő már ezt! Anyácska
magas sarkú cipői vékony, hangos igyekezettel szólalnak meg, amint a konyha
felől, a visszhangos nappali szobán át, a háló ajtaja felé közeledik. Édes az em-
bernek reggelenként, félálomban hallani ezt a hangot. Puha, szavak nélküli éb-
resztést, s utána öblös, hallgatag kávésbögrét jelent, beleaprított kaláccsal vagy
pirosas héjú félbarna kenyérral, amelynek hátán gyöngyszerű vízcseppeket iz-
zad a sárga húsu, kövér vajacska. Olykor méz is csordul a vajra, magasról, át-
tetszően — csakugyan, az anyácska lépteiből *hallatszík* is olykor a méz. Vagy
csak mímelik azt a vékony, magas hangú igyekezetet, s hamarosan elfulladnak
azután? Igen, mint amikor mézbe fullad valamilyen karcsú derekú, finoman
erezett szárnyú bogár! Anyácskával baj van, titok feketéllik a gyöngédsége
mögött — ijesztő érzés tudni erről Kálmánkának, elszorul a szíve, ha erre gon-
dol. Bezzeg apa, ő egészen más, olyan, mint a kivont kard — a lépései úgy pat-
tognak, akár a tűzön a görcsös, kemény hasábok. S hányféle lépést hallott ő
már, csak mióta a városba került is: öregemberek csoszogó-elakadó lépéseit,
melyekhez hozzátartozik a görbe bot koppanása; vásott kisvárosi rossz fiúkéét,
akik nesztelenül surrannak krétaporról fehérített tornacipőikben — ezek a ci-
pők, amíg még nem kopott le róluk a krétapor, alig látható halványfehér nyo-
mokat hagynak a járda vörös téglakockáin; könnyedén libbenő diáklányokét,
akik mintha rugókon járnának. Kisgyőri léptei pattogók, ruganyosak — nem
hiába tornatanár; a felügyelő tanárok lábujjhegyen, surranva járnak — mindig-
mindenütt büntény után szaglászó detektívek! S azok a messziről induló sze-
mélytelen lépések a gimnázium folyosóin, ahogy a hanglétra egyre magasabb
fokára hágva közelednek, s legázolással fenyegetik az ablakmélyedésbe lapuló,
törékeny kisdíjakot.

Amióta ide bekerült, gyomrában, torkában, rágóizmaiban folyton ott vib-
rált a szorongás — olyanfajta szúrós-savanykás nedv termelődött tőle a nyelve
hegyén, mint mikor villanylámpaelem rézlemezskéjét izleli meg az ember. Ide-
gen udvarba vetett gyámoltalan kis állat, remegett és szűkölt és forgolódott —
minden érzékszervén át riasztó jeladások érkeztek tudatába. Ismeretlen felnőt-
tek — mindmegannyi durva, felfuvalkodott zsarnok, akinek eszejárásán szinte
lehetetlen eligazodni: szokatlan szemvillanású, azonnal birkózni-verekedni kész
— jobb esetben hozzá hasonlóan gyáva és ezért tőle is visszahúzódó — gyere-

kek; soha nem látott — rémitően nagy! — házak, udvarok, kerítések; tárgyak, amelyeknek rendeltetését se tudja, s éppen ezért cinkos megvetéssel kacsintanak össze a háta mögött, — bennszülött összeesküvők, akik hamarosan végeznek majd a betolakodó idegennel! Mint testére szabott, mozgása szerint táguló-szűkülő gumicella, tömör, áthatolhatatlan idegenség fogta körül mindenfelől: soha nem látott arcok közönye, mozdulatok fenyegető érdekessége, csikorogóan idegenszerű szavak és szófüzések. És szagok, melyeket állati ösztönösséggel ivott magába, szavaknál biztosabb tájékozódásul a makacsul hallgató valóság felől: „hivatalos” szagok, mint amilyen az osztályok frissen festett padjainak és az ugyancsak frissen súrolt-vikszelt internátusi szobáknak a szaga, meg a karbolla fertőtlenített nagyméretű árnyékszékéké; különböző „magánjellegű” szagok, amelyek házak ablakaiból áramlottak az utcára, mindennél meztelenebb testiséggel árulkodva egy-egy család belső életéről: „jó szagok”: új fűzetek és ceruzák, tiszta fehérműk, a füves, széljárta sportpálya szaga; „rossz szagok”: cigányzenészek tömegszállításainak ajtaján kicsapódó bűz, fulladtan égő tőzeg, utcára lötytyintett gyanús folyadékok szaga; „vidám szagok”: a lovak, a szekér, apa útipokrócának a szaga, amikor szombat délutánonként behajtat a tanyáról; „szomorú szagok”: hervadó füvek, krizantémok, öregasszonyok vásott, fekete ruháinak szaga és minden, ami a halálra emlékeztet, s végül a „halál szaga”, ez a mindennél mellenvágóbb, fojtóbb, leverőbb: ezt érezte az orvos hányattaszagú várószobájában, ezt a városon lassú ünnepélyességgel átvonuló halottaskocsik közelében, s leginkább az elmúlt héten, amikor testületileg kivonultak az egyik presbiternek, „az ifjúság önzetlen szívű, nemes jótévőjének” temetésére. A sír körül szellőzetlen ünneplőben szorongó tömeg, a frissen felásott föld, az őszi dudvák gyökereivel átvert, rothadó avar és a korszorúk szaga, meg a fekete posztóval leterített izzadó lovak ammóniákos kipárolgásáé — mindez az elhagyottságnak, lelki és testi kiszolgáltatottságnak olyan túlfeszített érzéseit verte föl Kálmánkában, hogy a vontatott álldogálásba idő múltán egyre jobban belesápadt, szédülni kezdett, s el is zuhant volna, ha ki nem vezetik a sokaságból.

Íme, máris a gimnázium nagy, szürke épületéhez értek. A lépcsőházban felbomlik a sor, ki-ki megy a maga osztályába. Az első osztályosok tanterme itt van mindjárt bal felől, néhány lépés csak az ajtajáig. Jókora, világosszürke-fehér festésű, napos terem ez — nem is érti, miért oly boldogtalan benne! Hiszen a tanulással nincs baj. Az első napokban kivált a középszerből — most, két-három héttel az évnyitó után, ha magyarból, történelemből, földrajzból, vallásból nehezett kérdeznek a tanár urak, önkéntelenül felé sandítanak a többiek, vajon ő tudja-e? S magyarázat közben egyre többször az ő tekintetét keresi Márk Imre, az osztályfőnök. Lám, valami kialakulóban van körülötte, csak ne szorongatná úgy a félelem, meg a gyanakvás.

Szervezetét hamar kikezdte a szüntelennek érzett fenyegetés. A szíve gyorsan és riadtan kalapált, mint a megzavart dobpergés: lélegzése görcsös és kapkodó volt, mintha hegyi utak ritkuló levegőjében kapaszkodna fölfelé. A szív és a tüdő után a gyomor és a belek is átítatódtak félelemmel. Kálmánka, aki csöpp gyermek korától gyöngye gyomrú volt, ijedten érzekelte a teste belső egyensúlyát megbontó változásokat. Előbb úgy remegett és vonaglott a gyomra, akárha villanyoznák, azután spirál alakban tekergőző nyilallásokat és szúrásokat érzett, a legutóbbi napokban pedig mindezekhez még valamilyen durva, erőszakos szorítás is járult — olyan súlyossá és keménnyé nyomta össze a

gyomrát, mintha ökölnyi kődarab préselődött volna a mellkasa alá. Ilyen Kálmánka lelki-testi állapota, amióta elhagyta a tanyát, és a városba került.

De ma különösképpen rosszul érzi magát. Éjjel még a szokottnál is kevesebbet aludt. Különbösen is túlságosan igénybe vett gyomrát megterhelte a felnőttebb diákok étvágyához szabott vacsorával — pusztán illendőségből magába gyömöszölte az utolsó falatig. Amikor lefeküdtek, a nagy, kerek telihold bevilágított a nyitott ablakon. Neki ez a nyitott ablak is újdonság, szokatlan félelmek és szorongások forrása. Kinn a tanyán csak a legmelegebb nyári napokon nyitottak ablakot, de éjszakára mindig gondosan becsukták. Anyácska indokolatlan félelmeinek egyik ikeresete volt ez: félelem attól, hogy a rács nélküli ablakon bemászhat éjjel valaki, holott a tanyában nyitott, vagy csak kilincsre zárt kapuk és ajtók mögött aludtak az emberek, mégse volt soha egyetlen betörés, de még csak lopás sem — s legalább ugyanakkora félelem a megfázástól, amely anyácska szerint mindig és mindenütt fenyeget, de leginkább forró nyári napokon, ha az okatlanul sarkig tárt ablakon beáramló légözön huzatot idéz elő! Apa kis dolgokban nem szeretett vitatkozni, ezt a betörő és huzat rögeszmét is ráhagyta anyura — lehet, hogy némiképp egyet is értett vele. Kálmánka pedig átvette szüleinek elfogultságait — azt, hogy „magyar ember evés közben nem beszél” (apa), vagy azt, hogy „aki sapka nélkül jár, tönkreteszi az egészségét” (anyácska). Eleinte le-lemászott a szalmazizenésű, magas internátusi vaságyról. Az ágy végénél körülfülelt, elég mélyen alszanak-e már a szobatársai, azután fehér, meztelen lábait óvatosan előretolva, az ablakhoz lopakodott, s zajtalanul behajtott. Előbb nem jöttek rá a többiek, véletlennek, éjszakai szél művének tartották az ablaktáblák becsukódását, de amikor Kálmánka egyéb, különleges „tanyai nézeteit” megismerték, gyanakodni kezdtek az ablakot illetően is. Ettől fogva már csak ritkán, különlegesen hűvös éjszakákon merte megkockáztatni, hogy „segítsen a szélnek”. Inkább elszántan didergett a karcos, ősz éjszakai levegőáramlásban, s köhécselve várta a biztosan bekövetkező mandulalobot, vagy tüdőgyulladást.

Feküdt tehát Kálmánka a nyitott ablak mellett, anyagszerű holdzuhatagban, amely szinte megemelte az ágyakat. Körülötte mély, egyenletes lélegzéssel aludt a másik kilenc, nagynéha mozdultak, vagy sóhajtottak csak álmukban. Soha nem lehet annyira egyedül az ember, mint amikor alvók veszik körül. Kálmánka úgy érzi, puhán bélelt, meleg hajókabinból a jeges, hullámozó óceánba dobták, s most el-elmerülve, fulladozva kapaszkodik egy életveszélyesen lebegő, megbillenő deszkaszálba, s hánykolódik a sötét vizeken. Igen, a deszkaszál az ágy, amelynek ő a gazdája, és az iskolában a pad, amelyet kijelöltek számára — két ingatag lélekvesztő ebben a forgó, áramló bizonytalanságban. Hogyan is tehettek meg vele a szülei, hogy idelökték ezek közé a kárörvendő, vérszomjas idegenek közé? . . . Oroszlánfej gomolyog elő a holdfény örvénylő káprázatából, a sárga, kitágult szempár egyre közelebb kúszik hozzá. Pontosan olyan, amilyennek a Paramount világhíradó címfeliratában látta, csak éppen az írás nincs alatta. Azaz dehogyis olyan, hiszen az csak kép volt, ez pedig valószínűségi oroszlan! Ni, most hunyorított is egyet, s nagy, lila nyelvvel vérszomjasan megnyalta a szájaszélét. Olyan színe van a nyelvének, mint a dércsípett, fanyar szedernek: borzasztó volna, ha ezzel a hideg, bűzös húsdarabbal megnyalná a kezét vagy az arcát, s közben iszonytatóan rálehelne! S borzasztó az, hogy ő ágyban fekszik, s nem tudna elszaladni, legfeljebb csak a paplant húzhatja a fejére. De már azt sem, már megmozdulni se mer, fekszik kővé meredten, tekintete a közeledve egyre nagyobbodó kegyetlen, sárga szempárba kapaszkodik.

kodek. Arca verejtékesen hideg, nyakszirtje megmerevedik, ahogy hasztalanul egyre hátrább feszítené a párnán — meddig közeledhet még az a két szem? Hiszen már majdnem összeakad szempillája az oroszlánéval! De most, uramisten, egy kis Hüvelyk Matyi-féle ugrik az oroszlán hátára, keresztülveti lábát a gerincszalagon, s egy rövid, vékony vasvesszőcskével keményen az oroszlán oldalára csap. Az oroszlán felnyüszít, bőre végigborzong a fájdalomtól.

Szerencsére még nem ordít és nem ugrik — mi is lenne, ha ezt tenné, hiszen Kálmánka ott van közvetlenül a szájában: elfújná, széttiporná! Ám a Hüvelyk Matyi sem nyugszik, vasvesszőjével újra az oroszlán oldalára üt, most már valamivel erősebben. Az oroszlán is erősebben nyüszít és borzong. Mi lesz ebből, uram teremtőm, miért nem hagyja abba ez a rakoncátlan fráter az oroszlán ingerlését? Nem veszi észre, hogy ő ellene ingerli: hiszen ott van a szeme előtt, a szájában — egy mozdulat és máris vége, széttiporta az acéltestű, könyörtelen fenevad! — De hátha segíteni akar rajtam? — villant hirtelen az agyába. — Akkor se így kellene, ha segíteni akar! — visszhangzott máris a válasz. — Hiszen így csak tönkretesz!... — Igen ám, de mi mást tehetne egy ilyen kis vitéz? Pattanjon talán az oroszlán fejére, s próbálja eltávolítani az enyémtől? No, az nehezen menne neki! Vagy küsszon föl a nyakszirtjén, ereszkedjen le a homlokán, és addig üsse az orrát, míg csak hátrább nem húzza? Igen, de akkor bennem is kárt tehet, azonkívül az oroszlán homlokát fölül sörény, alul bozontos szemöldök növi be — talán az egész oroszlánon sem lehet egyetlen sebezhető pontot találni!

Közben még nagyobb ütésre még erősebb borzongás és nyüszítés következett, sőt most már egy halkat, ásításszerűt vonított is az oroszlán. Első lábát pedig, amely addig láthatatlan volt, megmozdította a paplanon. Miért avatkozik bele ez a hetvenkedő kis fajakó a mások dolgába? Bár hiszen az oroszlán mindenképpen dühös és előbb-utóbb valószínűleg úgyis fölfalná Kálmánkát. De ő inkább engedelmesen elviselné a felfalást, semhogy még külön dühítse a fenevadat. Hiszen talán még fölfalni is irgalmasabban falná föl, ha nem volna olyan mérges. Ő kisgyerek korától sose tett semmit a rossz ellen... nem fejezhette be a gondolatot, mert a babszem vitéz akkorát csapott az oroszlán oldalára, hogy az rettenetesen felüvöltött, és egy örökkévalóságig tartó ugrással — igen, az oroszlán darabokra tört és megsokszorozódott: most már számtalan sörény, fark, karom, száj, fog, szem gomolygott Kálmánka fölött a levegőben. A sörények csapzottan feketék, mint a megtépett gyászlobogók, a farkok tömör bojtjai fenyegető öklökként meredeznek, a karmok kérlelhetetlen hegyeikkel célpontot keresnek, a szájak parázssal bélelt üregekként biborlanak, a fogak vértől csepegnek, a szemek hideg pillantású, sárga spirálködökként megvadultan keringenek.

Később mindenféle emberi alakzatok is képződtek a ködből: fejek, lábak, kezek és nagy, csupasz, hús nélküli forgócsontok kavartak, mint valami bozorkányüstben, a Kálmánka ágya fölött. Végre megjelent apa, remegő bajusszal, mérgesen, mint az iskolában, s nádpálcájával a paplanra csapott — erre elröpültek a gomolygó tagok, és Kálmánka nyugtalanul foszforeszkáló félőntudatlanságba zuhant.

Ilyen éjszaka után kopogott végig kipihent, vidám pajtásaival a helyük és nagyságuk szerint különböző hangokat adó macskaköveken, és most ott ül a padjában, és sápadtan maga elé mered. Osztálytársai a játék elvakultságával kiabálnak-ugrálnak át fölötte, nincs olyan rosszul, hogy látványosság lehetne, ezenkívül pedig miért is érdekelné őket? De annyira fáradt, hogy még ez sem

fáj most neki — az oroslán és a levágott emberi fejek közelebb vannak hozzá, mint a körülötte hancúrozó gyerekek. Csöngetés előtt néhány perccel — ezt az időpontot tévedhetetlenül érzékeli minden diák — álmag, szelíd fej kukkant be az ajtón, s úszik a padok felé. Milyen kár, hogy ilyen fej csak a valóságban akad, s nem ijesztő álmainkban, gondolta Kálmánka. Otthon több is van, jólesik az embernek rájuk nézni. A városban még csak eggyel találkozott — s ez az egy itt imbolyog előtte, szédülése középpontjában. Vad Péter, az ijesztő nevű rajztanár, mindig frissen vasalt, porcelánszínű ruhában jár, s porcelánfényű az egész ember, csendes szavú, jólelkű.

— No, Kálmán fiam, miért nézel olyan szomorúan? A többiek majd fölvetik az osztályt, te meg úgy gubbasztasz, mint az árva madár. Csak nem vagy beteg!

— De bizony beteg vagyok én, tanár úr kérem! Egész éjjel nem aludtam egy csöppet sem! — tör fel Kálmánkából a panasz, szokatlanul bizalmasan.

Két perc múlva az igazgatói iroda tágas előszobájában várakozik. Szemben az ajtó, az ajtón túl hatalmas, faragott íróasztal, mögötte ül az igazgató úr. Nagy, kövér, kopasz feje alul-fölül himlőhelyes, lilás árnyalatú tokája magas keménygallérjára gyűrődik, bunkós orrhegyén aranykeretes szemüveg. Gyűrűs bal kezének középső és mutatóujja között kék füstfonalat eregető, finomszagú, pöttyösbarna szivar, jobbában egyszerű hatfilléres tollszár, vágott hegyű tollal — lepedőnyi, kockás papír kiterítve előtte, arra jegyezget valamit. A kisdíák, lélegzetét visszafojtva, egyik lábáról a másikra nehezedik. Már megbánta, hogy hallgatott a szelíd Vad Péterre, és ide merészkedett, még jobban megbánta, hogy nem vigyázott az evéssel (ha már ilyen nyavalyásan gyöngye gyomrú, legalább tegnap este koplalt volna!), de elsősorban és mindenekfölött megbánta — s ki tudja már hányadszor —, hogy nem törte át magát a felnőttek gyűrűjén, amikor cselet cseltre vetve, ide szánták-szorították, erre a vadászokkal zsúfolt, bokortalan, búvóhelytelen sík mezőre, ahelyett, hogy elbújt volna otthon a hátrában, s most gyökéren és bogyon élne, mint a vadember, meztelen tagjait háncsba bugyolálná, s remegne a közelítő fagyok hidegétől, de legalább szabadon... szabadon...

Az igazgató felnézett, és egy pillanatig értetlenül meredt Kálmánkára. Aztán kelleetlen, érdes hangon ráförmedt:

— Mit akarsz itt, mért nem mész az osztályodba? Hiszen már nyolc óra van.

Hátradőlt karosszékében, és domborodó pocakja alól, nadrágzsebéből finom ketyegésű, vékony aranyórát húzott elő. Szeméhez emelte, közvetlenül orra és szemüvege elé. Aztán hitetlenkedve távol tartotta magától, mintha csalódott volna benne. Megrázta és a füléhez vitte, majd megint a szeméhez, orra és szemüvege elé. Közben szigorú ráncokba vont a homlokát, akárha engedetlenkedő diákokot vonna felelősségre.

— Le-he-tet-len! — mormogta, minden szótagot külön megnyomva. — Hiszen az én órámon már el is múlt nyolc óra, és még nem csengettek!

Nyögve és szuszogva hátranyomakodott a karosszékekben, hasát mintegy kiemelve az íróasztal alsó nyílásából, azután az asztalszébe kapaszkodva talpra segítette magát, s ingó, himbáló léptekkel, egyensúlyozva elől-hátul formátlanná dagadt termetét, meglepő könnyeden és nesztelenül sietett el Kálmánka mellett. A becsukódó ajón át hallani lehetett, hogy a folyosón rikácsolva kiabál. Kálmánka se holt, se elevenen ereszkedett egyik lábáról a másikra, fél-vigyázzállásban meredt a gazdátlan íróasztalra, mint amikor még mögötte ült az igaz-

gató. Nem sok idő múlva kattant az ajtó zára — anélkül, hogy hátranézett volna, megérezte, az igazgató jött vissza. Néhány pillanatig szótlánul várakozott az ajtóban, majd dűnnyögött valamit, amiből Kálmánka csak a „fegyelmetlen” szót értette meg. Végre fölberrent a csengő — az igazgató megnyugodva szusszantott. Csak most vette észre az előtte ácsorgó gyereket.

— Hát te? Még mindig itt vagy? Mit akarsz? — kérdezte türelmetlenül.

Kálmánka, verejéktől nyirkos ujjait tördelve, eldadogta, hogy rosszul lett az osztályban, és Vad Péter tanár úr küldte az igazgató úrhoz, kéredezkedjen haza.

Az igazgató, két vastag, rövid karját hátracsapva s farcsontja fölött összekulcsolva, arcát veszélyesen a kisfiú felé közelítette.

— Rosszul vagy? Haza akarsz menni? Mi közöm nekem ehhez? Megmondtam már: ezzel nemmmmm korrrrházzz, hanem iggazzgatói irroda!

Gyanakodva húzta össze a szemét.

— Tényleg beteg vagy? Nemcsak iskola-bajod van? No majd kiderül. Házug embert könnyebb utolérni, mint a sánta kutyát.

Bement a szobájába, s hőmérővel tért vissza. Leültette Kálmánkát egy bigegő lábú székre, az előszoba egyetlen bútordarabjára, s hóna alá dugta a hőmérőt. Aztán visszaimbolygott a szobájába, az íróasztal mögé gyömöszölte magát, új szivarra gyújtott, szemüvegét orra bunkós végére igazította, s a kockás papír számoszlopai fölé hajolt. Amikor pontosan tíz perc múlva kihúzta a hőmérőt a gyerek görcsösen összeszorított hóna alól, a mohó higanyszál a harminckilenc fok vonalát nyaldosta.

Mégse szimuláns — gondolta megnyugodva az igazgató, s a csöngetésére belépő pedellus lelkére kötötte, kísérje haza s fektesse ágyba a kisdiákot.

Kálmánka, miután ágyba fektették, egy teljesen új internátusi szobát talált maga körül. Máskor ő az iskolában volt ilyenkor, és elképzelni se próbálta még, milyen lehet elhagyott szobájuk. A szoba valószínűtlenül üres és csöndes volt. Fakó őszi napsugár ömlött szét az ágyterítőkön, remegő sárga fénycsíkokat festett a székekre és az asztalokra. Olyan halk és olyan letompított volt minden, mintha a kisfiú magas lázára volna tekintettel. Kálmánka úgy érezte magát, mint aki robogó vonaton utazott, s most hirtelen lefékezett és megállott a vonat. Fülében, csontjaiban még ott élt a száguldás robaja és lendülete, érzékszerveiben a sebesség — pedig ez már pusztá emlék volt csupán, halott erő, amely moccantani se bírta tehetetlenségét. Rövid ideig megnyugtatta a hűvös csönd. Jó volt elmerülnie az otthonzagú, tiszta ágynemű személytelen ölelésében, jó volt a szemét lehunynia. De aztán annál türelmetlenebbül kezdett halántékán dörömbölni a láz — szévetette a lélegzetvételnyi nyugalmat, elsodorta a mozdulatlanságot, feloldotta és összecsavarta a tárgyak és fogalmak körvonalait. Előbb lassan, alig érezhetően, később egyre gyorsabban és szédítőbben hullámozni kezdett a szoba, s magasan fönt, a mennyezet közelében, a tornyosuló hullámok tetején forgott a Kálmánka egyre kisebbedő ágya. Majd zuhanni kezdett az ágy, és a gyerek fölsikoltott rémületében, mert egyenesen az éjszakai oroslán barlangjába esett. De most már fiai is voltak az oroslánnak — behúzott farkokkal, morogva, szimatolva keringtek Kálmánka körül. S amikor egészen testére szűkült az eleven testek köre, s immár biztosra vehette, hogy nincs menekvés — akkor betört a víz, oldalt, magasan fönt, az oroslánbarlang falába vésett kerek kis nyíláson át: az a kis nyílás egyre tágult, nagyobbodott, s a végén akkora zúgás töltötte be a barlangot, mintha belezuhogna az egész óceán. Az oroslánok már nem voltak sehhol, helyettük a tenger iszonyú emberevő ha-

lai vették körül Kálmánkát: alig győzte elrángatni előlük a lábát, karját, hogy be ne kapják és föl ne falják elevenen. Óriás kerék formájú, ezer csigaszarvuk hegyén ezer csigaszemmel figyelő tengeri szörnyek gördültek a kisfiúna, s jaj lett volna neki, ha csak egyetlen szarvukkal is elérik! Hegymagas, világító cet-halak — áttetsző húsuikon keresztül jól látszott az élve lenyeldesett apróbb-nagyobb állatokkal megterhelt, kínban összeránduló gyomor — elmondhatatlanul hosszú állkapcsukat csattogtatták, a létrányi fogak sövénye egy különlegesen durva mozdulatra megcsördült, mint az éhség csonthangú billentyűsora . . . S nem is ezek az óriások voltak a legiszonyúbbak: csodálatosképpen még valami megnyugtató is volt otromba méreteikben. Legiszonyúbb az volt, hogy finoman tagolt, kecses, parányi lények hallatlan bájjal és könnyedséggel úszkáltak körül a szörnyetegeket.

Egyre inkább a szörnyű és a tündéri alakzatok ellentétpárjává rendeződött át a lázas kisgyerek látótere — „finom” és „durva” elviselhetetlenül kínzó ellentétpárjává. Végül már eltűnt a nyüzsgő tengerfenék is fantasztikusan rút és gyönyörű állataival, és pusztá színek és vonalak maradtak Kálmánka körül — de csak még a szörnyetegeknél is kínzóbban fejezték ki ugyanazt az ellentétet.

Amikor az orvos megérkezett, betege éppen egy leheletnél finomabb szálú, selyemfényű hosszú fonalat akart egy oethalhához hasonló, formátlan tuskóra rákötozni.

Perepatics, a pamacs szemöldökű, vizenyős szemű, nagy ádámcsutkájú iskolaorvos megállott Kálmánka ágya mellett, s néhány pillanatig szótlánul hajolt a félig nyitott szemmel, s meg-megcsikorduló foggal hánykolódó kisdíák fölé.

— Delirál szegény — mormogta aztán, és a gyerek pulzusa után nyúlt.

Később szétfeszítették Kálmánka görcsösen összeharapott száját, és valamilyen lázcsillapító orvszöveget nyeltek vele. Emlékezett később a fogaihoz ütődő kiskanál hideg koccanására és arra is, hogy fonódott át lázképekkel ez a naponként többször ismétlődő mozzanat.

Két éjszakán, három napon át tartott a magas láz, a harmadik nap vége felé Kálmánka belső hőségétől fonnyadó gyermektelte váratlanul az izzadás páráiba burkolózott. Bőségesen és csillapíthatatlanul izzadt, mintha forró, száraz gőzzel telt kamrában aszalódnék. S mégis mondhatatlanul jóleső, hűvös enyhülést érzett. Olyan gyorsan és annyira átmenet nélkül csökkent a láz, hogy szervezete szinte tiltakozott a szokatlan nyugalom ellen — mint a sokáig magas légrétegekben utazót is rosszullét foghatja el, ha ezer méterek nyomáskülönbségét átugorva, hirtelen ismét földet ér. Ahogy elpárolgott testéből a forróság, lassanként az eszméletére boruló ködréteg is feltisztult. Újra tudni kezdte, ki ő és hogy került ide, látta a szobát, a szobatársak nem részvétet, inkább ijedséget tükröző szemét. Aztán szólt a csengő, a többiek fölszedelőzködtek s nagy zajjal, csoszogással átvonultak a tanulószobákba.

Egyedül maradt a felsőtétben. Az ablak világos négyszöge felé fordult, felső sarkában látni lehetett a tiszta alkonyi égbolt egy darabját. Fáradtan és szomorkásan nézte a poros levelű gömbakácok lombján átszűrődő eget. Mintha hosszú utazásról érkezett volna haza: öregebbnek és bölcsebbnek érezte magát, mint betegsége előtt volt. A mélykékből szürkére hűlő égdarab távoli, finom szomorúságot idézett föl a szívében.

Félénk motozás hallatszott az ajtó felől. Valaki lassan, óvatosan lenyomta a kilincset, s megnyitotta az ajtót. Menyétszerű, vékony kis arc jelent meg a nyílásban. Kálmánka a félhomályban is azonnal ráismert. Jóna Laci volt, a

padszomszédja. Ijedt gombszemét végighordozta az ágyakon, s mikor a bontott, fehér ágyon megpillantotta barátja még a frissen mosott ágyneműnél is fehérebb, világító arcát és a bíborvörös paplanon nyugvó, áttetsző két kezét, láthatóan megrémült. De aztán erőt vett félelmén, és csoszogó léptekkel, megmegállva, Kálmánka ágya felé indult. Diáksapkáját — az elején messziről láthatóan, *egy* ezüstsáv, az *első osztály* jele díszelgett — görcsösen a bal combjához szorította.

Kálmánka felült az ágyban:

— Te vagy az, Jóna? Miért jöttél? — suttogta a jövevény felé.

Jóna megállott Kálmánka ágya mellett, s jobb kezének mutatóujjával zavartan megérintette a bíborvörös paplant. Nem tudta, mit szoktak ilyenkor mondani. Vad Péter tanár úr szolt neki ma délelőtt, hogy látogassa meg Kálmánkát. S ő már kora délutántól itt leskelődik az ablak alatt, de nem mert bejönni a nagyfiúk miatt. De hát ezt nem mondhatja el, s azt sem, hogy ma délelőtt náluk járt a végrehajtó, s lefoglalta az anyja varrógépét. Akkor miről beszéljen? Az iskoláról? Történik egy s más, de semmi érdekes — és ha mégis, úgyse tudná jól elmesélni. A leckét meg leírta egy kiszakított füzetlapra, azt itthagya majd.

Kálmánka az oroszlanra és az emberevő halakra gondolt — jó volna ennek a Jónának elmondani. És azt is, ahogy egyszerre — hipp-hopp — elillant a láz. S ő már szinte sajnálja is, hogy elmúlt — mert amíg tartott, csak oroszlanoktól és cápáktól kellett rettegnie. Most pedig kezdődik majd minden előlről: az iskola és a gyomrot-belet csavargató szorongás. Vajon Jóna is érez ilyet? Meg kellene kérdezni tőle.

De nem kérdezte. Jóna se szolt semmit. Csak sóhajtott néha, mikor már túlságosan hosszúnak érezte a hallgatást. S bármilyen távoli neszre is idegesen kapta föl a fejét. Így hallgattak, míg csak egészen be nem sötétedett.

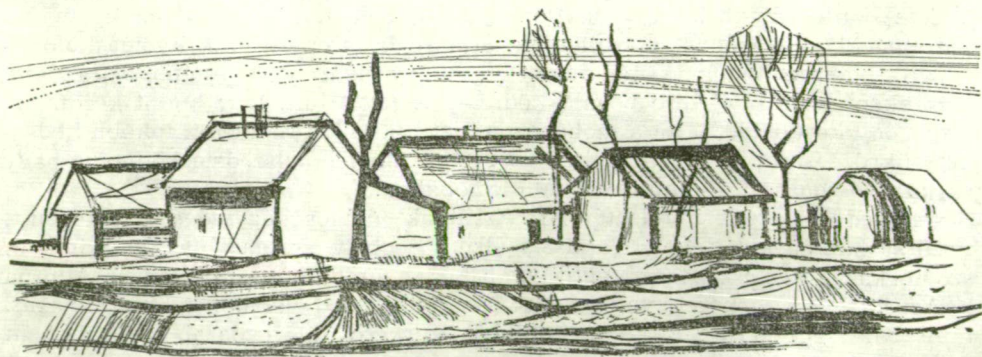
— Most már megyek — suttogta Jóna.

Mindketten megkönnyebbültek, mintha nehéz feladaton estek volna túl.

— Szervusz, Jóna! — súgta Kálmánka.

— Szervusz — suttogta vissza Jóna elmenőben.

Kálmánka nem mozdult, csak figyelte a távolodó lépteket, s amikor végképpen, már emlékeiben is elenyésztek, oldalra fordult és csöndesen fülére húzta a takarót.

PINTÉR JÓZSEF RAJZA

(Ezt az alkotást elmúlt számunkban a nyomdai tévedés
Lehel István munkájának tulajdonította.)